

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20 21 он 05 дугаар
сарын 11-ны өдөр

Дугаар ... ХТ/2260

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
С.ОДОНТУЯА ТАНАА

Асуулгын хариу хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын батлан хамгаалах салбарын хууль тогтоомжийн хэрэгжилт болон цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан асуулгын хариуг Танд хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хавсралт: 6/ хуудастай.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Ц.НЯМДОРЖ

000021507278

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын
2021 оны 5 дугаар сарын 11-ны өдрийн
дугаар албан бичгийн хавсралт

**УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН С.ОДОНТУЯАГААС МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙДАД ТАВЬСАН АСУУЛГЫН ХАРИУ**

Асуулга 1. Батлан хамгаалах тухай хууль, Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, Цэргийн албаны тухай хууль зэрэг цэргийн албаны үйл ажиллагаанд баримталдаг хууль, тогтоомжуудын хяналт шинжилгээ, хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээний тайлан.

Монгол Улсын батлан хамгаалахын эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 85 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын батлан хамгаалахын бодлогын үндэс” баримт бичиг, 2016 онд батлан хамгаалахын багц хууль /Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай хууль, Зэвсэгт хүчний тухай хууль, Цэргийн албаны тухай хууль, Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль/-ийг Улсын Их Хурлаас тус тус баталсан.

Батлан хамгаалахын багц хууль батлагдсанаар Монгол Улсын батлан хамгаалах тогтолцоо, үйл ажиллагааны эрх зүйн үндэс шинэчлэгдэж, төрийн цэргийн байгууллын тогтолцоо, Зэвсэгт хүчний бүтэц шинээр тодорхойлогдож, Монгол Улсын иргэний Үндсэн хуулиар хүлээсэн цэргийн алба хаах үүргээ биелүүлэхтэй холбоотой асуудлууд тодорхой болж, цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын зохицуулалт дээшилсэн.

Төрийн батлан хамгаалах бодлого, багц хуулийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Орон нутгийн хамгаалалтын тухай, Дайчилгааны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай зэрэг 7 хуулийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлж батлуулсан.

Түүнчлэн, Засгийн газрын 2017 оны 127 дугаар тогтоолоор “Төрийн цэргийн байгууллын хөгжлийн стратеги-2030” баримт бичиг, Засгийн газрын 2017 оны 80 дугаар тогтоолоор “Зэвсэгт хүчний байгуулалтыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх хөтөлбөр”-ийг тус тус баталсан бөгөөд хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна. Мөн “Зэвсэгт хүчний байгуулалтыг 2024 он хүртэл хөгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулж, Батлан хамгаалахын сайдын 2021 оны н/дугаар тушаалаар батлан хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Хууль, эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох, цэргийн албаны болон цэргийн алба хаагчдын эрх зүйн харилцааг нарийвчлан журамласан эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас баталсан 101 баримт бичиг мөрдөгдөж байна. Тухайлбал, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлигаар 9, Засгийн газрын тогтоолоор 21, Батлан хамгаалахын сайдын тушаалаар 31, Зэвсэгт хүчний Жанжин штабын даргын тушаалаар 40 баримт бичгүүд батлагдсан байна.

Мөн Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдал, албаны үүрэг гүйцэтгэхтэй холбогдсон харилцааг Цэргийн албаны тухай, Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль болон Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2019 оны 17 дугаар зарлигаар батлагдсан “Монгол Улсын Цэргийн нийтлэг дүрмүүд”, Зэвсэгт хүчний Жанжин штабын даргын баталсан “Цэргийн албыг зохион байгуулах заавар” баримт

бичгүүд, бусад хууль тогтоомж, төрөл, тусгай мэргэжлийн цэргийн заавраар зохицуулж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам", Батлан хамгаалахын сайдын 2019 оны А/375 дугаар тушаалаар баталсан "Батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх журам", ЗХЖШ-ын даргын 2020 оны А/118 дугаар тушаалаар баталсан "Зэвсэгт хүчинд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх журам"-ыг баримтлан батлан хамгаалахын салбарын бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг тогтмол хийж байна.

Улсын Их Хурлын Хүний эрхийн дэд хорооны 2021 оны 2 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор батлагдсан аргачлалын дагуу Монгол Улсын батлан хамгаалах салбарын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ болон хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийхээр Батлан хамгаалах яам Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнтэй хамтран ажиллаж байгааг мэдээлэл болгон хүргүүлж байна.

Асуулга 2. 2010 оноос өнөөг хүртэл батлан хамгаалах салбарын хэмжээнд хүний эрх, эрх чөлөө, эрүүл мэнд, амь насанд хохирол учруулсан гэмт хэргийн тухай нэгтгэсэн мэдээлэл болон хохирлыг хэрхэн барагдуулж, хариуцлага тооцсон тухай мэдээ тайлан.

Зэвсэгт хүчинд хэрэг бүртгэх үйл ажиллагааг Цэргийн хэрэг бүртгэх алба хэрэгжүүлж байгаад 2000-аад оноос өмнө татан буугдсан бөгөөд түүнээс хойш цэргийн алба хаагчтай холбоотой гэмт хэргийн нэгдсэн мэдээлэл, судалгааг гаргахад бэрхшээлтэй болсон. Тухайлбал, Зэвсэгт хүчинд бүртгэгдээгүй, өөрөөр хэлбэл, цэргийн алба хаагч цэргийн анги, байрлалаас гадна нийгмийн харилцаанд иргэний хувьд оролцож байхдаа үйлдсэн гэмт хэргүүд цагдаа, прокурор, шүүхийн байгууллагаар шийдвэрлэгддэг процессын онцлогоос хамаарч дүн бүртгэл зөрүүтэй гардаг. Тухайлбал, цагдаагийн байгууллагад бүртгэгдсэн цэргийн алба хаагчийн холбогдсон зарим хэрэг прокурор, шүүхийн шатанд хэрэгсэхгүй болдог. Ийм нөхцөл байдал бий болсон тул 2019 оноос эхлэн цэргийн алба хаагчдын ажлын бус цагаар, ахуйн орчинд үйлдэж байгаа гэмт хэрэг, зөрчил, түүнд холбогдсон цэргийн алба хаагч болон хохирсон цэргийн алба хаагчдын талаарх мэдээ, мэдээллийг цагдаагийн байгууллага болон шүүх, бусад хууль хяналтын байгууллагаас улирал тутам авч, нэгтгэн судалгаа дүгнэлт гарган ажиллаж байна.

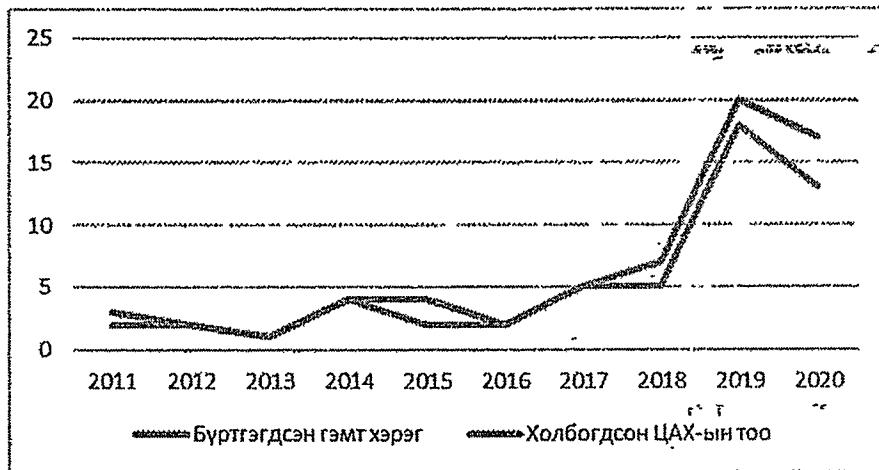
Зэвсэгт хүчинд 2011-2020 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн түвшин, хөдөлгөөн, тархалтыг тодорхойлж, гэмт хэргийн улмаас үүссэн хор хохирлыг тодорхойлон гаргаж, дүн шинжилгээ хийсэн.

Зэвсэгт хүчний 2011-2020 оны гэмт хэргийн статистик судалгаанаас харахад, тус салбарт гарч буй гэмт хэрэг, зөрчил, ёс зүйн зөрчлийн тоо 2018 оноос нэмэгдэж 2020 оноос хойш буурах үзүүлэлт гарсан. Сүүлийн 10 жилийн хугацаанд Зэвсэгт хүчний нэгтгэл, анги, салбарт 54, жилд дунджаар 5 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, нийт гэмт хэрэгт 78 цэргийн алба хаагч холбогдон шалгагдсан статистик мэдээ байна.

№	Үзүүлэлт	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Дүн
1	Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг	2	2	1	4	2	2	5	5	18	13	54
2	Өсөлт, бууралт /хувиар/	-33,3	0	-50	400	-50	0	250	0	360	-27,7	
3	Холбогдсон	3	2	1	4	4	2	5	7	20	17	65

	хүний тоо											
4	Өсөлт, бууралт /хувиар/	0	-33,3	-50	400	0	-50	250	40	285	-15	

График-1.1 Гэмт хэргийн байдал

Зэвсэгт хүчний нэгтгэл, анги, салбарт 2011-2020 онд 12 төрлийн 78 холбогдогчтой 54 эрүүгийн гэмт хэрэг үйлдэгдэж, шүүхээр шийдвэрлэгдсэн байна.

Гэмт хэргийн төрөл	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Анги, байрлалаа орхин оргон зайлсан	1	1								1
Хүний амь нас хохирсон	1		1		2				1	
Галт зэвсэг, галт хэрэглэлтэй холбоотой		1				1				
Бусдын бие махбодод гэмтэл учруулсан				4		1	2	2	2	4
Амиа хорлохыг завдсан							3			
Албан тушаалаа урвуулан ашигласан								1	1	
Авто тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журам зөрчсөн								2	3	3
Хүчиндэх									3	
Дээрэм									1	
Хууль бус ан агнах									3	
Хулгай									2	4
Цэргийн албаны эсрэг									2	1

Дээрх гэмт хэргүүдийн 5.5 хувь нь анги, байрлалаа орхин оргон зайлах, 9.2 хувь нь хүний амь нас хохироосон, 3.7 хувь нь галт зэвсэг, галт хэрэглэлтэй холбогдсон, 27.7 хувь нь бусдын бие махбодод гэмтэл учруулах, 5.5 хувь нь амиа хорлохыг